

QORTI TA' L-APPELL

**S.T.O. PRIM IMHALLEF
SILVIO CAMILLERI**

**ONOR. IMHALLEF
GEOFFREY VALENZIA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta tad-19 ta' April, 2012

Appell Civili Numru. 65/2003/2

Loreta Axiaq

v.

Maria Attard u b'digriet tat-28 ta' Dicembru 2006, il-gudizzju gie trasfuz f'isem Maria Giovanna Grima, Giuseppe, Zakkarija, Elizabetta Camilleri, Francesca Borg u Loreto ilkoll ahwa Attard, minflok Maria Attard li mietet fil-mori tal-kawza; u b'digriet tat-3 ta' Jannar 2012 il-gudizzju ghal Maria Giovanna Grima li mietet fil-mori tal-kawza gie trasfuz ghal fuq isem Giovann Grima, Joanne Grima u Ian Grima; u b'digriet tat-3 ta' Jannar 2012 il-gudizzju ghal Elizabetta Camilleri li mietet fil-mori tal-kawza gie trasfuz ghal fuq isem Marita Pisani;

Salvina Xuereb, u b'digriet tal-10 ta' Ottubru 2008, il-gudizzju gie trasfuz f'isem Joseph Xuereb minflok Salvina Xuereb li mietet fil-mori tal-kawza.

Joseph Xuereb f'ismu proprju u bhala kuratur deputat tal-imsefrin Anthony Xuereb, Emanuel Xuereb, Saviour Xuereb, Loreta Xuereb u Rita mart Michelangelo Gatt; Theresa Grima.

1. Dan huwa appell minn sentenza preliminari mogħtija fid-19 ta' April 2011 mill-Qorti tal-Maġistrati (Għawdex), Superjuri, Ġurisdizzjoni Ġenerali, li biha l-qorti, f'kawża li fiha l-attriċi talbet, fost ħwejjeġ oħra, il-ħlas tas-sehem riżervat minn wirt, ċaħdet l-eċċezzjoni tal-konvenuti illi l-attriċi ma setgħetx titlob dak is-sehem għax kienet aċċettat il-wirt tal-mejjet *de cuius*.

2. L-attriċi kienet talbet il-likwidazzjoni u l-ħlas lilha tas-sehem riżervat mill-wirt ta' ommha Rosa Xuereb wara li fissret illi hija kienet irrinunzjat għall-wirt. Il-konvenuti, waqt is-smiġħ tal-kawża u wara li ngħataw is-setgħa li jagħmlu hekk kif trid il-ligi, fl-24 ta' Lulju 2008 ressqu l-eċċezzjoni ulterjuri illi l-attriċi kienet aċċettat il-wirt billi għamlet att ta' werriet meta, b'kuntratt tal-31 ta' Awissu 2007 fl-atti tan-Nutar Kristen Dimech, bigħet sehemha minn proprjetà ġejja mill-wirt, u għalhekk ma tistax issa titlob is-sehem riżervat.

3. L-ewwel qorti, bis-sentenza appellata, ċaħdet l-eċċezzjoni u ordnat illi jitkompli s-smiġħ tal-kawża wara li għamlet dawn il-konsiderazzjonijiet:

« Permezz ta' din il-kawża l-attriċi qed titlob sehemha mill-wirt ta' missierha Carmelo Xuereb u l-leġittima spettanti lilha mill-assi ereditarju ta' ommha Rosa Xuereb.

«Fil-kors tas-smiġħ ta' din il-kawża rriżulta li l-attriċi bigħet sehem indiviż spettanti lilha mill-eredità ta' ommha mill-fond bin-numri 6, 8 u 10 fi Pjazza San Ġwann Battista, ix-Xewkija, Għawdex. Izjed minn sena u nofs wara, il-konvenuti, li kienu wkoll ko-vendituri fuq dak il-kuntratt, irrealizzaw li peress li oñthom l-attriċi kienet dehret (permezz ta' bintha Rose Refalo, li kellha l-prokura tagħha) fuq l-istess kuntratt, din setgħet b'hekk ġiet li aċċettat il-wirt ta' ommha. Għalhekk intavolaw rikors fis-7

ta' Mejju 2008 biex jiġu awtorizzati jipprezentaw nota tal-eċċezzjonijiet ulterjuri fis-sens li l-attriċi kienet issa aċċettat l-eredità ta' ommha u ma setgħetx iżjed tfittex il-legittima dovuta mill-assi ereditarju tagħha.

«Mhux kontestat mill-attriċi li hija dehret permezz ta' bintha Rose Refalo fuq il-kuntratt imsemmi, u għalhekk il-kompitu ta' din il-qorti huwa issa sabiex jiġi determinat jekk b'dak li għamlet l-attriċi jiġix li taċitament aċċettat il-wirt ta' ommha u per konsegwenza ma tistax tkompli tfittex għal-legittima permezz ta' din il-kawża.

«L-artikolu 850 tal-Kodiċi Ċivili jistipula li:

«(1) L-aċċettazzjoni tista' tkun espressa inkella taċita.

«(2) Hija espressa, meta wieħed jieħu l-kwalità ta' werriet f'att pubbliku jew f'kitba privata.

«(3) Hija taċita, meta l-werriet jagħmel xi att li bilfors ifisser li huwa ried jaċċetta l-wirt, u li ma kienx ikollu l-jedd jagħmel jekk mhux bħala werriet.

«Fil-każ in eżami ma rriżultax li kien hemm aċċettazzjoni espressa tal-wirt, kif kontemplata fis-subinciz (2) ta' dan l-artikolu, u għalhekk jekk kien hemm xi aċċettazzjoni da parti tal-attriċi, din setgħet kienet biss espressa [*recte*, taċita].

«... ..

«... .. [l]-fatt li xi ħadd jidher fuq att li permezz tiegħu ibiġgħ sehemu minn xi parti mill-assi ereditarju ma jimplikax bilfors u awtomatikament l-aċċettazzjoni taċita tal-eredità li l-assi mibjugħ kien jifforma parti minnha. Dan waħdu żgur li mhux biżżejjed, u wieħed irid jara wkoll x'kienet tassew l-intenzjoni neċessarja u inekwivoka tal-kontraent f'dawk iċ-ċirkostanzi partikolari. Fil-każ in eżami jirriżulta li l-attriċi, mara anzjana li dakinhar kellha erbgħa u tmenin sena, dehret fuq il-kuntratt in kwistjoni permezz ta' bintha li kellha l-prokura tagħha. Kienet qed tinbiġgħ dar li oriġinarjament kienet tappartjeni lill-Arcipriet Pietro Paolo Ciantar li miet fit-28 ta' Frar 1908 u ħalla l-istess fond kwantu għal nofs indiviż lil ħutu u kwantu għan-nofs indiviż l-ieħor bejn id-dsatax-il neputi tiegħu. Jidher li omm l-attriċi kienet xi tifla ta' xi waħda minn dawn in-neputijiet. Fi kwalunkwe każ mill-prezz ta' €464,874.67 rikavat minn dan il-bejgħ lill-attriei messitha s-somma ta' €160.09. Żgur li l-attriċi, anke jekk qatt saret taf li bintha kienet ser tidher għaliha fuq dan il-kuntratt, żgur li ma setgħetx

kellha l-intenzjoni li tirrinunzja għall-effetti kollha tat-talbiet tagħha għall-leġittima mill-assi ereditarju ta' ommha, kif magħmula f'din il-kawza, semplicement biex tkun ħadet din is-somma misera. Wisq inqas setgħet tirrealizza li dak li kien imissha minn dan il-bejgħ kien ser jingħata lilha għax in-nanna tagħha nzertat waħda min-neputijiet tal-Arcipriet Ciantar, li lilhom kien ħalla xi sehem minn din id-dar, u li hija kienet ser tieġu xi ħaġa bħala waħda mill-werrieta ta' ommha. X'aktarx il-fatt li l-konvenuti stess, li kif għa ngħad kienu wkoll kompartecipi fl-istess kuntratt, damu sena u nofs biex qajjmu għall-ewwel darba din il-kwistjoni, jindika li lanqas huma ma kienu rrealizzaw dan meta attendew għall-pubblikazzjoni tiegħu.

«F'tali ċirkostanzi u peress li din il-qorti mhix konvinta li b'dak li għamlet l-attriċi permezz ta' bintha meta din dehret f'isimha fuq il-kuntratt ta' bejgħ in kwistjoni tal-31 ta' Awwissu 2007, hija kienet b'daqshekk qed turi neċessarjament u b'mod inekwivoku il-volontà tagħha li taċċetta l-eredità ta' ommha Rosa Xuereb, a skapitu tat-talbiet relattivi tagħha f'din il-kawza, din l-eċċezzjoni ulterjuri ma tistax tiġi milqugħa. Naturalment il-flus li pperċepiet l-attriċi permezz ta' dak il-kuntratt għandhom xorta waħda jittieġdu in konsiderazzjoni għall-fini tal-kalkolu tal-leġittima spettanti lilha mill-assi ereditarju ta' ommha.»

4. Il-konvenuti appellaw minn din is-sentenza b'rikors tas-6 ta' Ġunju 2011. L-aggravji tagħhom fissruhom hekk: «L-ewwel aggravju tal-esponenti qed isir peress li l-esponenti ma jaqblux mal-konklużjoni tal-ewwel qorti fis-sens li meta xi ħadd jidher fuq att li permezz tiegħu ibiġġ sehemu minn xi parti mill-assi ereditarju, ma jimplikax bilfors u awtomatikament l-aċċettazzjoni taċita tal-eredità li l-assi mibjugħ kien jiffirma parti minnu.

«... ..»

«... Għalkemm mhux kull azzjoni ta' werriet timplika neċessarjament aċċettazzjoni taċita tal-eredità, huwa ritenut li f'każ ta' bejgħ ta' proprjetà mill-wirt, huwa meqjus li hemm din l-aċċettazzjoni taċita.

«... ..»

«Issa f'każ bħal dak in eżami, fejn werriet ibiġġ sehemu minn proprjetà li tagħmel parti minn wirt, huwa jkun qiegħed jagħmel att li permezz tiegħu jkun bilfors ried li

jaċċetta l-wirt. Bniedem li ma jkunx irid jaċċetta wirt, żgur li mhux se jbigħ xi proprjetà minn dan il-wirt li ma jkunx irid jaċċetta. Altrimenti huwa jkun qed jagħmel att li ma jkun xejn konċiljabbli ma' volontà ta' min ma jkunx irid jaċċetta wirt.

«... ..

«F'dan il-każ ma jistax jingħad li l-attriċi ħadet żball jew kellha nuqqas ta' konsapevolezza tal-fatt li sehemha mill-proprjetà li kienet qed tbigħ kienet provenjenti min-naħa ta' ommha Rosa Xuereb. Tant hu hekk, li qabel ma sar dan l-att ta' bejgħ, l-istess attriċi dehret personalment fid-dikjarazzjoni ta' trasferiment *causa mortis* ta' Rosa Xuereb fejn gie preċiżament indikat dan il-fond (li kien ser jiġi sussegwentement mibjugħ) bħala proprjetà ta' Rosa Xuereb.

«Konsegwentement ... l-osservazzjoni li għamlet il-qorti, li mbagħad wasslitha għad-deċiżjoni tagħha, kienet waħda żbaljata. Li kieku l-qorti korrettement osservat li l-bejgħ ta' proprjetà minn wirt hija preżunta li tikkonsisti f'aċċettazzjoni ta' wirt, id-deċiżjoni tagħha kienet tkun differenti u hija kienet immedjatament tgħaddi biex tilqa' l-eċċezzjoni ulterjuri mressqa mill-esponenti mingħajr l-ebda kunsiderazzjoni oħra.

«Illi fit-tieni lok, u mingħajr preġudizzju għas-suespost, l-argumenti li rressqet l-ewwel qorti sabiex stabbiliet l-intenzjoni tal-kontraent f'dawk iċ-ċirkostanzi partikolari, kienu lkoll supposizzjonijiet u assunzzjonijiet li ċertament ma kinux fl-ambitu tal-poter ġuridiku tal-ewwel qorti li jiġu utilizzati. Għalhekk kienu wkoll argumenti li ma setgħux iwassluha għad-deċiżjoni li waslet għaliha.

«Dawn l-argumenti kienu varji:

«Fl-ewwel lok, l-ewwel qorti għamlet kapital mill-fatt li fuq il-kuntratt in kwistjoni l-attriċi ma dehritx personalment iżda dehret bintha għan-nom tagħha *tramite* prokura. Il-qorti mbagħad marret *oltre* u għaddiet is-segwenenti kumment: “żgur li l-attriċi, anke jekk qatt saret taf li bintha kienet ser tidher għaliha fuq dan il-kuntratt, żgur li ma setgħetx kellha l-intenzjoni li tirrinunzja għall-effetti kollha tat-talbiet tagħha għal-leġittima mill-assi ereditarju ta' ommha, kif magħmula f'din il-kawża.” Huwa sottomess li dan huwa kumment inapproprjat u ċertament li mhux f'loku. Il-preżunzjoni hija li prokuratriċi taġixxi *in linea* max-

xewqat tal-mandatarju [*recte*, tal-mandant] tagħha u kwalunkwe att magħmul mill-istess prokuratriċi huwa preżunt li sar bil-kunsens u a saputa tal-istess mandatarju [*recte*, mandant].

«F'dan il-każ, ma ġiex allegat u ma tressqu l-ebda provi li b'xi mod jindikaw li l-attriċi ma xtaqitx tagħmel il-kuntratt in kwistjoni jew li l-prokuratriċi tagħha aġixxiet kontra l-volontà tal-istess attriċi. Għal kuntrarju, l-ewwel qorti naqset li tosserva li fuq l-istess kuntratt ta' bejgħ il-mandatarja tal-attriċi ddikjarat li "*all attornies hereon are personally assuming full responsibility as to the validity of the powers of attorney attached to this deed authorizing them to appear on behalf of their principals*". Din id-dikjarazzjoni kompliet tikkonferma x-xjenza u l-volontà tal-attriċi li taljena sehemha mill-proprjetà meta għamlet il-prokura u awtorizzat lil bintha biex tidher f'isimha u tittrasferixxi sehemha mill-proprjetà in kwistjoni.

«Għalhekk, l-argument tal-ewwel qorti fis-sens li huwa sinjifikattiv li l-attriċi ma dehritx personalment fuq il-kuntratt ta' bejgħ in kwistjoni u li ma kinitx taf x'kien qed isir mill-prokuratriċi tagħha, kien totalment skorrett.

«Fit-tieni lok, l-ewwel qorti kienet skorretta wkoll meta qalet li kien hemm evidenza li turi li l-attriċi ma kellhiex l-intenzjoni li taċċetta l-wirt ta' ommha meta għamlet dan il-kuntratt ta' bejgħ, u dan jirriżulta mill-fatt li din il-proprjetà mibjugħa kienet tikkonsisti f'dar oriġinarjament tappartjeni lill-Arcipriet Pietro Paolo Ciantar li ħalla dan il-fond lil ħutu u lid-dsatax-il neputi tiegħu, fosthom omm l-istess Rosa Xuereb. Skond l-ewwel qorti, l-attriċi ma setgħetx tirrealizza li dak li kien imissha minn dan il-bejgħ kien ser jingħata lilha għax in-nanna materna tagħha nzertat waħda min-neputijiet tal-Arcipriet Ciantar li lilhom kien tħalla sehem minn din id-dar u li hija kienet ser tieħu xi ħaġa bħala waħda mill-werrieta ta' ommha. B'kull rispett, din kienet assunzjoni li l-ewwel qorti għamlet mingħajr ma kellha prova f'dan is-sens quddiemha; anzi l-provi li kellha quddiemha kienu juru l-kuntrarju.

«Fil-fatt, l-esponenti jissottomettu li l-attriċi kienet ben konsapevoli tal-fatt li s-sehem li hija kellha minn din id-dar kienet ġejja min-naħa ta' ommha. In fatti, xhur qabel ma sar dan il-kuntratt ta' bejgħ, preċiżament fis-27 ta' Ottubru 2006, l-istess attriċi dehret personalment fuq dikjarazzjoni

causa mortis ta' ommha Rosa Xuereb u ddikjarat sehem ommha minn din il-proprjetà partikolari (Dok SG2). Għalhekk, l-assunzjoni tal-ewwel qorti fis-sens li l-attriċi ma setgħetx kienet konsapevoli tal-fatt li sehemha minn din id-dar kien ġej għandha bħala waħda mill-werrieta ta' ommha, kienet assunzjoni skorretta għall-añhar, kontradetta mill-provi u għandha wkoll tiġi kontradetta minn din il-Qorti tal-Appell.

«Lanqas ma kien argument validu dak li l-ewwel qorti qalet fis-sens li x'aktarx il-fatt li l-konvenuti stess, li kienu kompartecipi f'dan il-kuntratt, damu sena u nofs biex qajjmu għall-ewwel darba l-kwistjoni, jindika li huma ma kinux irrealizzaw li sehemhom minn din il-proprjetà mibjugħa kien derivanti mill-wirt ta' ommhom Rosa Xuereb. Għal darb'oħra, l-esponenti ma jistgħux ma jikkumentawx dwar il-mod kif l-ewwel qorti għaddiet dan it-tip ta' kummenti mingħajr ma kellha l-ebda prova quddiemha f'dan ir-rigward. *In oltre*, il-qorti kienet skorretta meta sostniet li l-konvenuti ħallew sena u nofs biex qajjmu din il-kwistjoni. Il-kuntratt ta' bejgħ sar fil-31 ta' Awissu 2007 filwaqt li r-rikors mill-esponenti biex jingħataw awtorizzazzjoni jressqu l-eċċezzjoni ulterjuri tagħhom ġie pprezentat fit-8 ta' Mejju 2008. Għalhekk, kull ma kien hemm kien perijodu ta' tmien xhur u fih il-konvenuti kienu qed jiddiskutu bejniethom, inkluż ma' ħuthom imsefrin, dwar jekk kellhomx jissollevaw tali eċċezzjoni ulterjuri – ben konsapevoli tal-fatt li huma ma kellhomx limiti stringenti li fih kellhom jipprezentaw rikors għal dan l-iskop.

«Dan it-trepass ta' żmien ma seta' ċertament qatt jiġi interpretat mill-ewwel qorti bħala xi nuqqas da parti tal-esponenti li jifhmu minn fejn kien jidderiva sehemhom minn din il-proprjetà mibjugħa.

«Fir-raba' lok, l-ewwel qorti kienet żbaljata meta argumentat li r-rikavat mill-bejgħ in kwistjoni lill-attriċi kien ta' somma baxxa ħafna u li, għalhekk, dan kien ukoll indikattiv tal-fatt li b'din l-azzjoni l-attriċi ma riditx taċċetta l-wirt ta' ommha. Huwa sottomess però li l-liġi u ġurisprudenza nostrana ma joħolqu l-ebda distinzjoni bejn eredi li jaċċetta oġġetti ta' valur baxx jew ammonti ta' flus minimi mill-eredità u eredi li jaċċetta oġġetti ta' valur kbir jew ammonti ta' flus konsiderevoli mill-eredità. Dak li

jindika jekk persuna aċċettatx jew le l-eredità mhux il-valur tal-oġġett jew l-ammont, iżda s-sempliċi fatt li jkun ġie aċċettat oġġett jew flus appartenenti lill-eredità partikolari. Anzi, hu risaput li eredi jista' jkun aċċetta l-wirt anke jekk ikun aċċetta ċenteżmu wieħed mill-istess wirt. Injoranza tal-liġi ma tikkonsistix fi skuża li l-attriċi ma kinitx qed tifhem li jekk taċċetta anke ċenteżmu mill-wirt ta' ommha, hija tkun qed tiflew id-dritt tagħha li titlob il-leġittima (illum magħrufa bħala sehem riservat). Għalhekk, dan l-argument lanqas ma jista' jforni xi prova jew motivazzjoni wara d-deċiżjoni tal-ewwel qorti.»

5. L-attriċi wiegħbet fl-4 ta' Lulju 2011 u fissret għala, fil-fehma tagħha, l-appell għandu jiġi miċċud. Talbet illi din il-qorti, barra milli tiċċhad l-appell, tikkundanna lill-konvenuti jħallsu spejjeż doppji.

6. Fil-fehma ta' din il-qorti l-art. 850(3) Kod. Ċiv. jagħmilha ċara illi biex att jitqies bħala "att ta' werriet" li jġib miegħu l-aċċettazzjoni taċita tal-wirt irid ikollu żewġ kwalitajiet: waħda soġġettiva – li l-att juri li min għamlu "ried jaċċetta l-wirt"¹ – u waħda oġġettiva – li l-att ikun wieħed illi min għamlu "ma kienx ikollu l-jedd jagħmel jekk mhux bħala werriet". Dan juri illi hija ħażina l-asserzjoni li għamlu l-konvenuti fl-ewwel aggravju tagħhom illi l-bejgħ ta' beni tal-wirt timplika "bilfors u awtomatikament l-aċċettazzjoni taċita" ta' dak il-wirt.

7. Tassew illi, wara l-emendi li saru fil-liġi dwar is-sehem riservat tal-wirt bl-Att XVIII tal-2004, dak is-sehem ma baqax *pars bonorum* u għalhekk il-bejgħ ta' beni tal-wirt jista' jsir biss minn werriet, u bejgħ huwa oġġettivament att ta' werriet. Kontra dak li jgħidu l-konvenuti, iżda, xorta jibqa' meħtieġ l-element "soġġettiv" jew intenzjonali tal-att.

8. L-ewwel aggravju, għalhekk, imsejjes fuq l-effett "awtomatiku" ta' att ta' bejgħ bħala aċċettazzjoni tal-wirt, huwa miċċud.

9. Ngħaddu issa għat-tieni aggravju, li huwa kritika tal-argumenti li wasslu lill-ewwel qorti biex tgħid illi ma kienx hemm l-element "soġġettiv" tal-att ta' werriet.

¹ Ara sentenza Qorti tal-Appell Clementina Farrugia et. v. Maddalena Farrugia, 30 ta' April 1962.

10. Din il-qorti tibda biex tgħid illi meta, bħal fil-każ tallum, hemm dikjarazzjoni espressa ta' rinunzja tal-wirt magħmula kif igħid u jrid l-art. 860 Kod. Ċiv., l-indikazzjonijiet ta' aċċettazzjoni taċita magħmula wara jridu jkunu aktar ċari u univoċi biex jegħelbu d-dikjarazzjoni espressa. Meta kontra dikjarazzjoni espressa ta' rinunzja jintwera att li jista' jimplika aċċettazzjoni taċita, dan tal-aħħar ma jrid iħalli ebda dubju biex ikun jista' jwassal għal dik il-konklużjoni.

11. Barra minn hekk, huwa relevanti wkoll l-art. 867 Kod. Ċiv., li jgħid illi min ikun irrinunzja għall-wirt jista', minkejja r-rinunzja, jaċċetta l-wirt, iżda biss kemm-il darba "l-wirt ma jkunx ġie aċċettat minn werrieta oħra". Kif jixhdu l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti, li jgħidu illi ma jopponux illi lill-attriċi jingħata s-sehem riżervat, dawn aċċettaw il-wirt, u għalhekk l-attriċi ma setgħetx aċċettatu b'att li sar wara, bħal ma hu l-bejgħ magħmul fil-31 ta' Awissu 2007.

12. F'kull każ, għalhekk, l-appell tal-konvenuti ma jistax jintlaqa'.

13. Bla ħsara għal dak li ngħad fuq, l-argumenti mressqa mill-konvenuti fit-tieni aggravju tagħhom xejn ma huma konklużivi.

14. L-ewwel argument, imsejjes fuq il-garanzija mogħtija mill-prokuratriċi, huwa – kif sewwa tosserva l-attriċi fit-tweġiba tagħha – x'aktarx argument kontra t-teżi tal-konvenuti milli favuriha. Il-prokuratriċi, flimkien mal-prokuraturi l-oħra, għamlet din l-istqarrija:

«all attornies hereon are personally assuming full responsibility as to the validity of the powers of attorney attached to this deed authorizing them to appear on behalf of their principals.»

15. L-ewwelnett, din hija stqarrija personali tal-mandatarja, mhux tal-mandanti, u għalhekk minnha ma tistax tislet argument dwar l-intenzjoni tal-mandanti. Imbagħad, il-fatt illi l-mandatarja ħasset il-ħtieġa li tidhol personalment responsabbli lejn il-partijiet l-oħra fuq il-kuntratt iżjed jixhet dubju milli konferma fuq kemm dak il-kuntratt kien tassew jirrifletti r-rieda tal-mandanti.

16. It-tieni argument tal-konvenuti huwa illi l-attriċi kienet taf illi l-proprjetà kienet ġejja mill-wirt ta' ommha għax

kienet iddenunzjata fl-istqarrija tad-devoluzzjoni ta' proprjeta' *causa mortis*.

17. Oggettivament, tista' tgħid illi l-attriċi kien imissha taf mnejn ġejja l-proprjeta'. Li rridu naraw iżda ma hux jekk oggettivament l-attriċi kienx imissha tkun taf il-provenjenza tal-proprjeta', iżda jekk soġgettivament riditx billi tbigħ dik il-proprjeta' taċċetta l-wirt.

18. Din il-qorti taqbel illi, fiċ-ċirkostanzi, il-konklużjoni illi l-attriċi deliberatament bigħet biex taċċetta l-wirt xejn ma hija realistika fiċ-ċirkostanzi, aktar u aktar fid-dawl tal-istqarrija tal-prokuratriċi illi effettivament id-deċiżjoni kienet tagħha u kienet qiegħda tiegħu r-responsabilità personali għaliha.

19. L-art. 850(3) Kod. Ċiv. ma huwiex xi nassa biex jaqa' fiha min bla ħsieb jagħmel att li jista' jiġi interpretat bħala aċċettazzjoni taċita tal-wirt: huwa dispożizzjoni Prattika biex jevita l-ħtiġa li dejjem ikun hemm att formali ta' aċċettazzjoni ta' wirt, u, kif rajna, huwa biss f'ċirkostanzi univoċi u eċċezzjonali illi jista' jегħleb rinunzja espressa tal-wirt.

20. It-tielet argument tal-konvenuti huwa illi fehmet ħażin l-ewwel qorti meta qalet illi l-fatt li huma damu xi ftit xhur biex ressqo l-eċċezzjoni ta' aċċettazzjoni tal-wirt juri illi lanqas huma ma ntebħu, meta sar il-bejgħ, illi l-proprjeta' kienet ġejja mill-wirt tal-omm.

21. Dan jista' jkun minnu, iżda xejn ma hu konklużiv. Kien ikun mod ieħor li kieku l-ewwel qorti waslet għall-konklużjoni li waslet għaliha bis-saħħa ta' din is-suppożizzjoni biss, iżda dan ma kienx il-każ. Kien biss argument fost oħrajn li ressqet l-ewwel qorti. Ma huwiex konklużiv għax li tgħodd hija l-intenzjoni tal-attriċi mhux dik tal-konvenuti, iżda ma jdgħajjifx l-argumenti l-oħra.

22. L-aħħar argument tal-konvenuti huwa illi l-ewwel qorti għamlet ħażin meta qalet illi l-fatt illi sehem l-attriċi mill-prezz tal-bejgħ kien żgħir kien indikazzjoni illi ma kellhiex il-ħsieb illi taċċetta l-wirt.

23. Il-konvenuti qegħdin iġħidu sew fejn iġħidu illi att ta' werriet jista' jkun ukoll att ta' valur ekonomiku żgħir, u jista' min jaċċetta ħaġa ta' valur żgħir b'hekk juri illi jrid jaċċetta wirt. Fejn qegħdin jiżbaljaw il-konvenuti huwa meta jassumu illi din hija ħaġa awtomatika, bla ma jqisu illi huwa meħtieġ l-element "soġgettiv" li semmejna fuq. Il-

Kopja Informali ta' Sentenza

fatt ma huwiex illi l-attriċi ħadet somma flus żgħira jew kbira: il-fatt hu illi ċ-ċirkostanzi ma jurux inekwivokabilment illi dan għamlitu bil-ħsieb illi taċċetta l-wirt.

24. L-appell tal-konvenuti għalhekk ma jixraqlux illi jintlaqa'.

25. Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti tiċċad l-appell, tikkonferma s-sentenza appellata u tibgħat l-atti lura lill-ewwel qorti sabiex jitkompla s-smiġġ. L-ispejjeż tal-appell għandhom iħallsuhom il-konvenuti, iżda, fil-fehma ta' din il-qorti, ma hemmx l-estremi biex il-konvenuti jiġu kundannati jħallsu spejjeż doppji.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----